

साइबर सुरक्षाका लागि जनहितमा जारी सन्देश

सार्वजनिक वाईफाई (Free/Public Wi-Fi) प्रयोग गरेर इन्टरनेट चलाउँदा कसरी सुरक्षित रहने ?

सार्वजनिक वाईफाई (Free/Public Wi-Fi) प्रयोग गरेर इन्टरनेट चलाउँदा सुरक्षित रहन निम्न उपायहरू अपनाऔं।

१. कुनै सार्वजनिक संस्था/स्थान जस्तै सपिग मल, होटेल, एयरपोर्ट, रेस्टुरेन्ट, कफी सप, सार्वजनिक यातायात आदिको आधिकारिक वाईफाईको नाम पहिचान गरी सो वाईफाईसंग दिईएको पासवर्ड प्रयोग गरेर मात्र इन्टरनेट चलाऔं। ह्याकरहरू (Hackers) ले पनि उस्तै देखिने Free Public Wi-Fi बनाउन सक्ने भएकोले सो बाट साबधान रहौं।
२. कुनै सार्वजनिक वाईफाई (Free Public Wi-Fi) संग जोडिदा आफ्नो मोबाइल, ल्यापटप, कम्प्युटर, ट्याबलेट आदिको File Sharing Option बन्द गरी राखौं। साथै ल्यापटप, कम्प्युटर उपकरणमा भएको Firewall Option सधैंको लागि ON गरी राखौं।
३. पासवर्ड सुरक्षित (Password protected) नभएको खुल्ला वाईफाई (Open Wi-Fi) लाई प्रयोग गरी इन्टरनेट नचलाऔं।
४. सार्वजनिक वाईफाई/हटस्पटको प्रयोग गरेर इन्टरनेट चलाउँदा सकेसम्म VPN (Virtual Private Network) प्रयोग गरौं।
५. सार्वजनिक वाईफाई/हटस्पटको प्रयोग गरेर इन्टरनेट चलाउँदा सकेसम्म Encrypted (HTTPS भएको) वेबसाइट लाई मात्र Browse/Visit गरौं।
६. सार्वजनिक वाईफाई/हटस्पटको प्रयोग गरेर इन्टरनेट चलाउँदा व्यक्तिगत संवेदनशिल विवरणहरू भएको मोबाइल एप (Mobile App) तथा साईटहरू जस्तै: Online Banking Site, Social Media आदि Browse नगरौं।
७. व्यक्तिगत संवेदनशिल विवरणहरू भएको मोबाइल एप (Mobile App) तथा साईटहरू जस्तै: Online Banking Site, Social Media आदि Browse गर्नु पर्दा आफ्नै मोबाइलको 3G/4G को डाटा प्रयोग गरौं।

८. सार्वजनिक वाईफाई प्रयोग गरे पश्चात् आफू log in भएको प्रत्येक वेबसाइट/पोर्टलबाट तत्काल log out गरौं ।
९. सार्वजनिक स्थलमा उपलब्ध रहेको टर्मिनल/कम्प्युटरको प्रयोग गरी इन्टरनेट चलाई सकेपछि आफूले Visit गरिएको Browsing History तथा Web Cache लाई delete गरौं ।
१०. सार्वजनिक वाईफाई/नेटवर्कसंग जोडिने उपकरण (मोबाइल, ल्यापटप, कम्प्युटर, ट्याबलेट) मा अनिवार्य Antivirus राखौं ।
११. आफ्नो मोबाइल, ल्यापटप, कम्प्युटर, ट्याबलेट प्रयोग नभएको बेला आफ्नो उपकरणको Wi-Fi वा Bluetooth connectivity लाई बन्द गरी राखौं । साथै Wi-Fi को Auto Connection को सट्टा Manual Mode को प्रयोग गरौं ।
१२. सार्वजनिक वाईफाई/नेटवर्कबाट Financial Transaction नगरौं । साथै सार्वजनिक वाईफाई/नेटवर्कको प्रयोग गर्दा आफ्नो Password, OTP, Bank Account Number, PIN code/receiving tokens जस्ता विवरणहरू सम्बन्धी कुनै पनि कारोबार नगरौं ।
१३. आफ्नो डिजिटल खाता (Digital Account), इमेल खाता आदिलाई सुरक्षित राख्न कम्तिमा पनि Two Factor Authentication (2FA) को प्रयोग गरौं ।
१४. पुरानो (Old and Outdated) उपकरणहरू जोखिमयुक्त (Vulnerable) हुन सक्ने भएकोले त्यस्ता उपकरणहरू सार्वजनिक वाईफाई (Free Public Wi-Fi)मा जोडी इन्टरनेट नचलाऔं ।

Nepal Telecommunications Authority (NTA)

Cyber Security Task Force (NTACERT)

National Theatre Building, Jamal

Kathmandu, Nepal

Email: cert@nta.gov.np, URL: www.nta.gov.np